

Rudolf Rasch

Duizend brieven over muziek van, aan en rond
Constantijn Huygens

1684

Verwijzingen naar deze tekst graag op de volgende manier:
Rudolf Rasch, Duizend brieven over muziek van, aan en rond Constantijn Huygens: 1684
<https://huygens-muziekbrieven.sites.uu.nl/>
Voor opmerkingen, suggesties, aanvullingen en correcties: r.a.rasch@uu.nl
© Rudolf Rasch, Utrecht/Houten, 2018
23 augustus 2019

[DIEGO DUARTE (ANTWERPEN)]
AAN CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)
BEGIN JANUARI 1684
7213A

Antwoord op een verloren gegane brief van Huygens.

Samenvatting: Duarte betuigt zijn medeleven met Huygens' slechte gezondheid. Mede door Huygens' aansporingen, is hij van plan alle psalmen van Godeau op muziek te zetten.

Huygens' antwoord (zie Duarte aan Huygens, 16 maart 1684 [7215A]) is verloren gegaan.

Datering: De dag van de maand is niet ingevuld, maar de volgende bladzijde in het handschrift heeft <10 januari>.

Primaire bron: Amsterdam, Gem. Arch., Hs. Arch. 334, nr. 682 (ongefolieerd): afschrift (autograaf).

Vroegere uitgave: Rasch 2007, nr. 7213A, pp. 1261-1262: volledig, met Nederlandse hertaling.

Naam: Antoine Godeau.

Titel: *Paraphrase des pseumes de David* (Godeau 1648).

Glossarium: musicaal (muzikaal); musick (muziek); psalmus (psalm).

Transcriptie

Haghe.

Myn Heer Const^{no} Huy[g]ens etcetera.

Den ... January 1684.

Myn Heer,

¹Ick vinde my noch vereert met UE. vrindelycke missive, doch met leetwesen te verstaen de ongemacken die UE. veroorsaecten de hooghe jaeren. Ik hope deselve niet en vermeerderen, van herten wenshende UE. sich daer van gesoulageert moge vinden met redelycke gesontheit. Dat Gode gunne door Sijn genade, t' geene ick met sonderlinge vreught sal vernemen als van soo waarden vrint.

UE. magh noch dencken op myn serieuze musicale onderneminge, raeckende de Paraphrase van Antoine Godeau, ende hoewel myne intentie in den beginne maer en was voor eenige in 't musick te stellen, doch vindende het subjeckt soo goddelyck en bequam, *tamquam* ²*psalmi*, om Godt te loven en te dancken, en inson[der]heyt UE. aenmoedi[gi]nge heeft my den ...³

1. Door de gebrekkige toestand waarin het handschrift zich bevindt is de brief slechts gedeeltelijk bewaard gebleven.

2. <spalmi>.

3. Einde verso zijde; bovenste deel volgende recto-zijde niet bewaard.

Vertaling

[naar] Den Haag.

Mijnheer Constantijn Huygens.

** januari 1684.

Mijnheer,

Ik ben zeer vereerd door uw vriendelijke ⁴brief, doch bedroefd door het vernemen van het ongemak dat de hoge leeftijd u bezorgt. Ik hoop dat het niet erger zal worden, terwijl ik van harte wens dat u daarvan zult worden verlost door een redelijke gezondheid. Dat God dat door Zijn genade moge geven, hetgeen ik met bijzondere vreugde zal vernemen in het geval van een zo gewaardeerde vriend.

U denkt wellicht nog aan mijn serieuze muzikale onderneming inzake de ⁵[psalm-]parafrasen van Antoine Godeau, en, hoewel het aanvankelijk mijn bedoeling was slechts enkele op muziek te zetten, vind ik het onderwerp nu zo goddelijk en geschikt, ⁶omdat het psalmen zijn,⁷ om God te loven en te danken, en in het bijzonder heeft uw aansporing mij ...

4. Huygens aan Duarte, december 1683 (verloren).

5. Antoine Godeau, *Paraphrase des pseumes de David* (Parijs 1648).

[DIEGO DUARTE (ANTWERPEN)]
AAN CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)
16 MAART 1684
7215A

Antwoord op een verloren gegane brief van Huygens.

Samenvatting: Duarte heeft de compositie van de psalmparafrasen van Godeau voltooid. Hij zendt Huygens twee liederen, één van De Haze en één van hemzelf, beide op hetzelfde Nederlandse gedicht van Huygens, alsook een anagram op zijn [Duartes] naam. Hij groet Huygens, Doublet en Susanna Huygens.

Bijlagen: liederen op verzen van Huygens (De Haze; Duarte); anagram op Duartes naam.

Primaire bron: Amsterdam, Gem. Arch., Hs. PA 334, nr. 682 (ongefolieerd): samenvatting (autograaf).

Vroegere uitgave: Rasch 2007, nr. 7215A, pp. 1263-1264: volledig, met Nederlandse hertaling.

Namen: Philips Doublet (heer van Sint-Annaland); Joannes de Haze; Susanna Huygens.

Titel: 'Airs sur les paraphrases des pseumes de David' (Duarte).

Glossarium: air (lied); compositie (muziekstuk); musiq (muziek).

Transcriptie

Haghe.

Den 16 Mart 1684

Aen d'Heer Constantijn Huygens ampelyck geschreven en bedanckt over synen vrindelycke brief overlans ontfangen, ende geeren sal vernemen syne betere dispositie. Voorts over de musiq ende myne compositiën, als een groot werck volbraght hebbe, etc. Voorts hem gesonden het *air* van Monsieur de Haze, gestelt op seekere syne Duytsche verskens, beneffens het myne op deselve veerskens, met noch een anagramma op mynen naem, Jacobus Eduardo, in't Latijn, gestelt door eenen liefhebber. etc.

Recommandatiën van onsentwegen, als aen Myn Heer en Mevr. van St. Annalant ende hem doen gedencken dat eenige manden sal laeten aen den wyngaert van de Muscaetdruyf, om af te setten gelyck, hij lest hier synde, gedesireert.

Vertaling

[naar] Den Haag.

16 maart 1684.

Uitgebreid aan de heer Constantijn Huygens geschreven en [hem] bedankt voor zijn vriendelijke brief, kortelings ontvangen, en [dat ik] gaarne zal vernemen dat zijn gezondheid vooruit gaat. Verder over de muziek en mijn ¹composities, dat ik een groot karwei heb voltooid, enzovoorts. Verder heb ik hem het lied van de heer [Giovanni] de Haze gezonden, gemaakt op zekere van ²zijn Nederlandse verzen, alsook de mijne op dezelfde verzen, met nog een anagram op de Latijnse versie van mijn naam, Jacobus Eduardo, door een amateur gemaakt, enz.

Groeten van onzentwege, alsook aan de ³heer en ⁴mevrouw van Sint-Annaland, en [dat ik] hem eraan heb herinnerd dat ik enige manden zal laten gaan naar de wijngaard met de muskaatdruif, om deze te laten vullen, zoals hij laatst vroeg, toen hij hier was.

1. Zeker Duartes zetting van de *Paraphrase des pseumes de David* van Antoine Godeau.

2. Vermoedelijk Huygens'.

3. Philips Doublet.

4. Susanna Huygens.

CONSTANTIJN HUYGENS [DEN HAAG]
AAN ANNA EN MARIA VAN DEN BOETZELAER [DEN HAAG?]
3 OKTOBER 1684
7222

Samenvatting: Aangezien de zusters Boetzelaer regelmatig Huygens' psalmen zingen zendt hij hun een vertaling van de Latijnse teksten.

Bijlage: vertaling van de Latijnse teksten uit de *Pathodia* (Huygens).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, p. 1073: ontwerp van de brief (autograaf).
— Amsterdam, Univ. Bibl., Hs. 28, omslag D, nr. 5: bijlage (autograaf).

Vroegere uitgaven: Jonckbloet 1882, nr. XCIII, p. 82: volledig.
— Worp 6, nr. 7222, p. 453: samenvatting.

Glossarium: chant (zang); composition (compositie); musique (muziek); note (noot); pseume (psalm).

Transcriptie

3 Octobre 1684.

Voyant les deux excellentes Dames Anne et Marie de Boetzelaer se plaire à faire valoir le beau talent de musique, dont Dieu les a douées, au chant de ses louanges, qui en est le meilleur usage, et ne dedaigner point d'y employer ce peu de Pseaumes de ma composition, je me trouve obligé de les seconder de ceste traduction de la parole Latine; espérant que, quand bientost je ne seray plus, elles voudront par ce papier, ainsi que par la note, se souvenir parfois de moy,

leur très-humble et très-obéissant serviteur
C.H. de Z.

Bijlage

Ps. 3

Pag. 3,4	Multi dicunt animæ meæ, non est salus ipsi in Deo ejus. Tu autem, Domine, susceptor meus est, gloria mea et exaltans caput meum.	Plusieurs disent à mon ame: 'Il [n'y] a point de salut pour luy en son Dieu. Mais toy, Seigneur, tu es mon soustien, ma gloire, et qui élèves ma teste.
----------	---	--

Ps. 6

P. 5	Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in irâ tuâ corripias me. Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum, et conturbata sunt ossa mea, et anima mea turbata est valde. Et tu Domine, usquequo?	Seigneur, ne me reprens point en ta fureur, et ne me puni point en ton couroux. Ayes pitié de moy, Seigneur, ca[r je] suis infirme, et mes os sont é[branlés], et mon ame est fort troublée. Et toy, Seigneur, jusuques à quand?
------	---	--

Ps. 12/13

P. 6	Usque quo, Domine, oblivisceris me in finem? Usque quo avertis faciem tuam à me? Quamdiu ponam consilia in animâ meâ, dolorem in corde meo per diem? Usque quo exaltabitur inimicus meus super me?	Jusques à quand, Seigneur, m'oublies-tu au bout? Jusqu'à quand détournes-tu ton visage de moy? Combien est-ce que je consulteray de mon ame, et y aura douleur en mon cœur tout le jour? Jusques à quand mon enemi sera élevé par-dessus moy?
------	--	---

	Respice et exaudi me, Domine Deus meus.	Regarde et m'exauce, Seigneur mon Dieu.
Ps. 29/30		
P. 7	Domine Deus meus, clamavi ad te et sanasti me. Domine, eduxisti ab inferno animam meam; salvasti me à descendentibus in lacum. Psallite Domino sancti ejus, et confitemini memoriæ ejus.	Seigneur mon Dieu, j'ay crié à toy, et tu m'as guéri. Seigneur, tu as retiré mon ame de la fosse, tu m'as sauvé de ceux qui descendent au lac. Chantez au Seigneur vous ses saintctz, et célébrez la mémoire de sa saintcteté.
Ps. 129/30		
P. 8	Avertisti faciem tuam à me, et factus sum conturbatus. Ad te, Domine, clamabo, et ad Deum meum deprecabor. Audivit Dominus et misertus est mei. Factus est Dominus adjutor meus.	Tu as détournéta face arrière de moy, et je suis devenu troublé. Je crieray à toy, Seigneur, et je prieray vers mon Dieu. Le Seigneur a escoutté, et a eu pitié de moy. Le Seigneur s'est rendu mon ayde. 1v
Ps. 34/35		
P. 9	Dilataverunt super me os suum, dixerunt, euge, viderunt oculi nostri. Vidisti, Domine, ne sileas, Domine, ne discedas à me.	Ils ont ouvert leur bouche sur moy; ils ont dit, aha, nos yeux l'ont veu. Seigneur, tu les as veus, Seigneur, ne te tay point, Seigneur, ne t'esloigne pas de moy.
Ps. 38/39		
P. 10	Ab omnibus iniquitatibus meis erue me, opprobium insipienti dedisti me. Obmutui, et non aperui os meum, quoniam tu fecisti. Amove à me plagas tuas.	Délivre moy de toutes mes iniquitez. Tu m'as donné en opprobre à l'insens. Je me suis tu et n'ay point ouvert ma bouche, parce que tu l'as fait. Rétire de moy tes plages.
Ps. 41/42		
P. 11	Sitivit anima mea ad Deum fortem et vivum. Quando veniam et apparebo ante faciem Dei?	Mon ame a soif vers le Dieu fort et vivant. Quand est-ce que je viendray et apparoystray devant la face de Dieu?
Ps. 241/42		
P. 12	Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deum, quoniam adhuc confitenor illi salutare vultus mei et Deus meus.	Pourquoy es-tu triste, mon ame, et pourquoy me troubles-tu? Espère en Dieu, car je le célébreray encore, luy qui est le salut de ma face, et mon Dieu.
Ps. 50/51		
P. 13	Iniquitatem meam ego cognovi, et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccavi, et malum contra te feci.	Je cognoy mon iniquité et mon pêche est tousjours devant moy. J'ay peché contre toy seul, contre toy seul j'ay fait du mal.
Ps. 118/119		
P. 14	Domine, spes mea à juventute meâ, ne projicias me in tempore senectutis. Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.	Seigneur, mon espérance dès ma jeunesse, ne me rejette point au temps de veillesse. Quand ma force sera défaillie, ne m'abandonne point.

1. <30/29>.

2. <42/41>.

	Nam et ego confitebor tibi in vasis Psalmi veritatem tuam. Deus, psallam tibi in cithara, Sanctus Israel.	Car je célébreray sur les Vases du Pseaume ta vérité. O Dieu, je te chanteray, Sainct d'Israel. 2r
Ps. 118/119 Pag. 15	In quo corrigit adolescentior viam suam? In custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisivi te. Ne repellas me à mandatis tuis.	En quoy est-ce que le jeune adolescent amendera sa voy? En prenant garde à ta parole. Je t'ay recherché de tout mon cœur, ne me repousse point de tes mandemens.
Ps. 118/119 P. 16	Cognovi, Domine, quia æquitas judicicia tua, et in veritate tuâ humiliasti me. Fiat misericordia tua, ut consoletur me secundum eloquium tuum servo tuo.	Je connoy, Seigneur, que tes jugemens sont équité, et que c'est en ta vérité que tu m'as humilié. Que ta miséricorde soit faicte, afin qu'elle me console selon ta parole donnée à ton serviteur.
Ps. 118/119 P. 17	Quomodo dilexi legem tuam! Totâ die meditatio mea est. À judiciis tuis non declinavi, quia tu legem posuisti mihi. Quam dulcia faucibus meis eloqui à tua, super mel ori meo.	Combien ay-j'aymé ta loy! Tout le jour c'est ma méditation. Je n'ay point décliné de tes jugemens, parce que tu m'en as establi la loy. Que ta parole est douce à mes lèvres! plus que le miel à ma bouche.
Ps. 118/119 Pag. 18	Erravi, Domine, sicut ovis quæ periit. Quære servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.	J'ay esté esgaré, Seigneur, comme la brébis qui s'est perdue. Cherche ton serviteur, car je n'ay pas mis en oubli tes mandemens.
Ps. 121/122 P. 19	Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Dominus ibimus. Stantes erant pedes nostri in atriis tuis Hierusalem, Hierusalem, quæ ædificatur ut civitas.	Je me suis resjoui en ce qui m'a estédit, nous irons en la maison du Seigneur. Nos pieds ont esté arrestés en tes sales, Hierusalem, Hierusalem, qui es édifiée comme une cité.
Ps. 129/130 P. 20	De profundis clamavi ad te, Domine exaudi vocem meam. Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ. Si iniquitates observaveris, Domine, quis sustinebit? Speravit anima mea in Domino.	Seigneur, je t'invoque hors des lieux profonds, escoutte ma voix. Que tes oreilles deviennent attentives à la voix de ma supplication. Si tu prens garde aux iniquitez, Seigneur, qui subsistera[?] Mon ame espère en Dieu. 2v
Ps. 137/138 Pag. 21	Confitebor tibi, Domine, ex toto corde meo, quoniam audivisti verba oris mei. In conspectu Angelorum psallam tibi. Adorabo in Templum sanctum tuum, et confitebor nomini tuo.	Je te célébreray de tout mon cœur, Seigneur, puisque tu as ouy les paroles de ma bouche. En présence des Anges je te psalmodie. j'adoreray vers ton saint Temple, et célébreray ton nom.

³Ps. 142/143

Pag. 23	Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis, infectis manuum tuorum meditabar.	J'ay souvenance des jours de jadis, je médite sur toutes tes œuvres, je voy méditant sur les faits de tes mains.
	Expandi manus meas ad te; anima mea sicut terra sine aquâ est tibi, velociter exaudi me, Domine, defecit spiritus meus.	J'entens mes mains vers toy, mon ame est vers toy comme une terre sans eau. Exauce-moy vistement, Seigneur, l'esprit me faut.

2 Octobris 1684.

Vertaling

3 oktober 1684.

Aangezien ik zie dat de twee voortreffelijke dames Anna en Maria van Boetzelaer er genoeg in scheppen het grote talent voor muziek, waarmee God hen heeft uitgerust, voor de lofzang tot Hem in te zetten, wat het beste gebruik is dat ervan kan worden gemaakt, en omdat zij het niet versmeden om die enkele psalm van mijn hand daarvoor te gebruiken, voel ik mij verplicht die te laten bijstaan met deze vertaling van de Latijnse tekst. Dit in de hoop dat u, wanneer ik er weldra niet meer zal zijn, door dit stukje papier, alsook door de noten, af en toe nog eens zal denken aan mij,

uw nederige en gehoorzame dienaar
Constantijn Huygens van Zuylichem.

3. Het is niet duidelijk waarom Huygens geen vertaling heeft bijgevoegd van *Pathodia* 19, 'Proba me, Deus.'